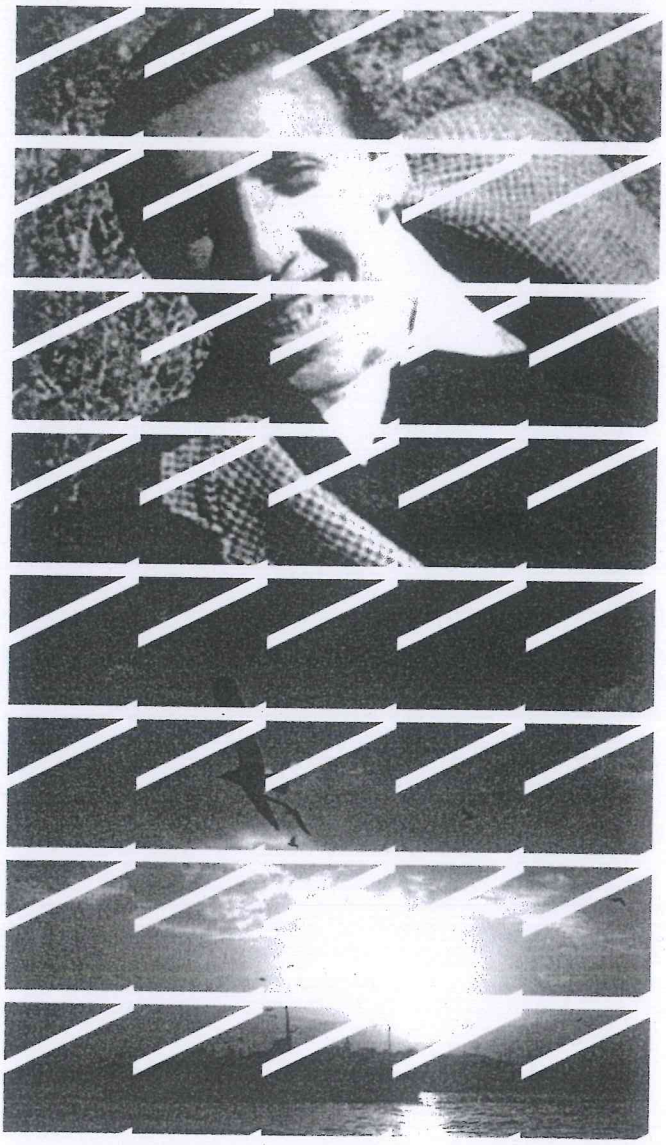
papirüs

İKİ AYLIK
EDEBİYAT SEÇKİSİ
YIL 4 KİTAP 11
MART-NİSAN 2014
KDV DAHİL 6 TL

ORHAN VELİ DOSYASI

Adnan Binyazar
Ülkü Tamer
Mahmud Derviş
Metin Fındıkçı
A.Hicri İzgören
Hayati Baki
Hüseyin Alemdar
Ömer Ateş
Hakkı Engin Giderer
Tuğrul Asi Balkar
Cihan Oğuz
Osman Akalın
Orhan Tüleylioğlu
Efnan Dervişoğlu
Kenan Sarıalioğlu
İbrahim Baştuğ
Anton Baev
Kadriye Cesur
İhsan Tevfik
Elif Karık
Wole Soyinka
John Pepper Clark
Remi Roji
İlyas Tunç
Metin Kaya
Meriç Başarslan
Hüseyin Korkmaz
Zafer Zorlu
İsmail Biçer
Dolunay Aker
Aydın Zeyfeoğlu
Nurcan Çelik
Birsen Üzgeç
Şerif Temurtaş
Nisa Leyla
Mustafa Başarslan

Desenler: M. Ali Doğan

artshop

PAPİRÜS
İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ
MART-NİSAN 2014 YIL: 4 SAYI: 11

SANAT DÜKKANI YAYINCILIK ADINA SAHİBİ
ŞENAY VARLIOĞLU AKDAMAR
senayvarlioglu@gmail.com

PAPİRÜS GENEL YAYIN YÖNETMENİ
METİN FINDIKÇI

YAZIŞMA ADRESİ
m_findikci@yahoo.com

DERGİ TASARIMI VE KAPAK
AYŞEGÜL İZER

ARTSHOP YAYINCILIK GENEL YAYIN YÖNETMENİ
VEDAT AKDAMAR
vedatakdamar@gmail.com

Ankara Cad. Güncer Han 34/18 Sirkeci-İstanbul
Sertifika No: 23017

BASKI
Kenan Ofset Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi
C Blok No: 258 Topkapı-İstanbul
T: 0212. 6133120

Sertifika No: 12641

MERHABA Metin Fındıkçı **5**
SENİ SEVİYORUM Ülkü Tamer **7**
ÇOCUK KİTAPLARININ ARTALANI Adnan Binyazar **8**
İŞTE BURADA, ŞİMDİ, BURADA VE ŞİMDİ* Mahmud Derviş **17**
İMGEYE DAİR A. Hicri İzgören **20**
SULAR SU İÇÜNDÜR Hayati Baki **23**
DAVET VAKTİ Hüseyin Alemdar **24**
KAÇ KİŞİYDİK Ömer Ateş **25**
ARALIK Metin Fındıkçi **27**
ÖZNE Elif Karık **28**
PARKTA Hakkı Engin Giderer **29**
YAZ KIZIM, BİR TÜRKİYE FOTOĞRAFI Cihan Oğuz **30**
ARTIK VAKİT GELDİ GÖMLEĞİ Tuğrul Asi Balkar **31**
AKADEMİK ÇALIŞMA ŞART Osman Akalın **32**

ORHAN VELİ DOSYASI 39 - 63

ORHAN VELİ'NİN ANISINA DUVARDA YAPILAN RESİM Metin Fındıkçı **40**
ORHAN VELİ'Yİ DÜŞÜNÜYORUM Orhan Tüleylioğlu **43**
BİR GİZEMİN ÇÖZÜLÜŞÜ: "YALNIZ SENİ ARIYORUM" Efnan Dervişoğlu **47**
ORHAN VELİ'NİN POETİKASI VE FENOMENOLOJİ Kenan Sarıalioğlu **54**
ORHAN VELİ'NİN TÜRKÜYLE İMTİHANI İbrahim Baştuğ **58**

SEVASTİA'DA* MUHAFIZLAR BAŞKANI GÖNÜLLÜ ZULME GİDİYOR Anton Baev **65**
BİR DOSTA GİTMEK İhsan Tevfik **66**
YAĞMURDA YIKANAN BÖCEK Meriç Başarslan **67**
NİJERYA EDEBİYATINDA ABİKU OLGUSU İlyas Tunç **71**
ABİKU Wole Soyinka **75**
ABİKU John Pepper Clark **76**
ABİKU Remi Raji **77**
ABİKU Wole Soyinka **78**
IŞIKLAR SÖNMESİN Hüseyin Korkmaz **79**
AŞK TERZİLERİ Zafer Zorlu **81**
EPRİMİŞ BİR HAYATA GAZEL İsmail Biçer **82**
MAHREM DÜNYA Dolunay Aker **84**
ISSIZ KUŞATMA Aydın Zeyfeoğlu **85**
BEKLEYEN SÖZCÜKLER Nurcan Çelik **86**
KENGER KOKUSU Metin Kaya **88**
ŞİİRE MİSAFİR Birsen Üzgeç **89**
KIŞ ZAMANI Şerif Temurtaş **90**
RENGİ KIRMIZIDIR KADININ Nisa Leyla **91**
KİTAPÇISI OLMAK Mustafa Başarslan **92**

DESENLER: M. Ali Doğan
İSTANBUL FOTOĞRAFI: Alara Drahşan

Efnan Dervişoğlu

BİR GİZEMİN ÇÖZÜLÜŞÜ: "YALNIZ SENİ ARIYORUM"

Günümüzde Türk şiiri üzerine yazan edebiyat tarihçileri, eleştirmenler, Orhan Veli ve Garip hareketinin önemini özenle belirtirler; Orhan Veli ve arkadaşları, Türk şiir tarihinde bir değişimi, bir kırılmayı temsil ederler çünkü. Bu da sokağın dilini, o güne kadar şiir dışında bırakılmış insanları, onların yaşadıklarını yansıtmalarından kaynaklanır.

Orhan Veli'yle ilgili gündeme getirilenlerden biri de şiirine havasını da veren yaşamıyla ilişkilidir; aşkları, avarelikleri... Muvaffak Sami Onat'a yazdığı mektupta küçük bir otobiyografisine yer veren Orhan Veli de "Çok âşık oldum, hiç evlenmedim" (Özsoy, 2002:32) dememiş midir? Şairin, 36 yıllık kısa ömrüne sığdırdığı aşkları, biraz da Aşk Resmigeçidi şiirinden ilham alarak çokça konuşulmuştur. Bununla birlikte 70 yılı aşkın bir süredir edebiyat çevrelerinde anılan bir isim olan Nahit Hanım'ın varlığı "pek muteber"dir.

40'lı yılların Ankara'sında "insana görmeyi öğreten bir edebiyat ortamı"nın varlığına değinen Mustafa Şerif Onaran, Nahit Hanım'ın bu ortamdaki yeri üzerinde dururken şunu söyler: "Kırklı yıllar şiirinin önde gelenlerini koruyan bir Hanımefendi'ydi o! Ankara Kız Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yapan bir Hanımefendi. (...)

Nahit Hanım'ın evinde yapılan edebiyat toplantıları unutulmaz anılarla yüklüydü. Cahit Külebi ile Necati Cumalı'dan dinlerdim Nahit Hanım'ı. Külebi'nin gözleri dolar, 'o bizim koruyucu meleğimizdi,' diye söz açardı Nahit Hanım'dan." (Onaran, 2000:36-37)

Edebiyat öğretmeni Nahit Hanım, 1940'lı yıllarda; İstanbul Maarif Müdürlüğü, Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğü görevlerinde de bulunan Halil Vedat Fıratlı'nın da eşidir aynı zamanda. Fahir Aksoy'un deyişiyle; "zeki, bilgili, esprili, cömert, çok iyi bir öğretmen ve güzelliği ile ünlü bir kişi"dir; "o günlerin kalburüstü sanatçıları, bilim adamları, onları sık sık ziyaret ederler" (Aksoy, 2000:137-138).

Orhan Veli, bu ayrıcalıklı evin en özel konuklarından biridir; şairin "Oktay Rifat'la Melih Cevdet'tir / En yakın arkadaşlarım. / Bir de sevgilim vardır pek muteber / İsmini söyleyemem, / Edebiyat tarihçisi bulsun." (Orhan Veli, 1984:67) dizelerinin yer aldığı Ben Orhan Veli'si 1942'de yayımlanmıştır ve bu "sevgili"nin Nahit Hanım olduğu dikkatlerden pek de kaçamamıştır.

Orhan Veli, "en yakın arkadaşları" yla birlikte yayımladığı 1941 tarihli Garip'i Nahit Hanım'a şöyle imzalar bir gün: "İmzanın üstüne gelecek yazıyı, üç beş satıra sığdırmak imkânsız. Onları ayrı ciltler halinde takdim ederim. (imza:) Orhan Veli." (Oral, 1980:24)

Şairin "üç beş satıra" sığdıramadığı duyguları mektup olup taşınır İstanbul-Ankara arasında. Nahit Hanım, yıllar sonra "Ne güzel elleri vardı. İnce uzun uzun parmakları..." (Oral, 1980:24) diye anacağı ellerin dokunduğu

sayısız mektup alır. Hassas, kırılgan, parasız bir şairin; "Canım Nahitim", "Sevgili Nahitim", "Sevgili Nahitçiğim" ya da "Nahit" diye söze başladığı dokunaklı mektuplardır bunlar.

Nahit Hanım'ı ziyaret ettiği günlerin birinde "Orhan Veli'nin eski Türkçe elyazısıyla, inci gibi güzel, temiz, müthiş özenle ve titizlikle yazılmış defterlerini ve mektuplarını" önünde bulduğunu söyleyen Zeynep Oral, yaşadığı heyecanı anlatırken "Nahit Hanım'la birlikte Orhan Veli'nin mektuplarını okurken kâh ağlamış, kâh gülmüş" olduklarını belirtir. Neler yoktur ki bu sararmış yapraklarda?.. Zeynep Oral'ın buruk bir sıcaklık taşıyan sözleri şöyle:

"En çok özlem, ayrılığın, sevdiğinden uzakta olmanın dayanılmaz acısı vardı...
Hayır, en çok hüzün vardı. Hüznün yoğunluğu vardı...
Sonra parasızlıktan yakınma vardı...
Birlikte geçirilmiş keyifli anların sevinci, anıların paylaşılması vardı...
'Senden yakın hiç kimsem yok!' çığlıkları vardı...
Ama hepsinden çok: 'Nasıl buldun?' sorusu vardı. Orhan Veli'nin yazdığı şiirlerin ilk okuru Nahit Hanım'dı. Her şiirden sonra ona koşuyordu: 'Nasıl buldun?'...
Orhan Veli 1950'de, 36 yaşında öldüğünde, cebinde 28 kuruşu, yüreğinde sevdiği bir kadın vardı." (Oral, 2007:280)

Orhan Veli'nin kız kardeşi Füruzan Yolyapan'ın izniyle günışığına çıkarılan mektuplar, geçtiğimiz şubat ayında Yalnız Seni Arıyorum adıyla sunulur okura. Kitapta yer alan 62 mektup -biri telgraf- 1947-1950 yılları arasında yazılmış, Ankara'dan yollanan 2'si dışında İstanbul'dan Ankara'ya postalanmış. Murat Yalçın'ın ifade ettiği üzere, Orhan Veli'nin "kişiliğinin; mizacının; dünya görüşünün; düşünce ve duygularını, tutum ve davranışlarını belirleyen ruh hallerinin; tutkularının ve bu tutkularını dile getirme biçimlerinin bir belgesi" niteliğinde. (Orhan Veli, 2014:9)

Biri, Garip hareketinin öncü ismi ve popüler bir şair; diğeri, sanat ve edebiyat çevrelerinin yakından tanıdığı, güzelliği ve zarafetiyle ünlü bir "hanımefendi". Mektupların bu iki önemli ismin yalnızca aşklarını ortaya sermediği; dönemin sanat ortamı, sosyal hayatı hakkında da fikir verdiği söylenmeli. Sitemlerin, kırgınlıkların, özlemin yansıdığı mektuplarda; şairin at yarışı tahminleri ve mektuplara eklediği şiirleriyle karşılaşmak da mümkün. Mektupların çoğu; ayrılığın, sevilenden uzakta olmanın kederiyle yüklü; acı veren bir özlemi aktarabilme çabası her şeyin üstünde.

"(...) Ben senden başka hiç kimseyi düşünemiyorum. Düşünemeyeceğimi de sanıyorum. 'Artık birbirimizi hiç görmeyeceğimize göre, yalnız yaşayacak değilsin ya' dedikten sonra, 'Ama ben yalnız yaşamanı, sadece bana ait olmanı istiyorum' diye ilave ediyorsun. Ben de yalnız sana ait olmayı istiyorum. Bundan zerre kadar şüphe etme. Senden başkasıyla en küçük münasebetim olabileceğini aklına bile getirme. Fakat aynı şeyi ben de istiyorum. Yani ben de senin yalnız bana ait olmanı istiyorum. Gelgelelim bunun imkânsız olduğunu da biliyorum. Hakikaten, ne olacak bizim halimiz Nahit? Artık birbirimizi hiç görmeyecek miyiz? Bu kadar hazin talih olur mu? 'Ankara'ya gelemez misin?' diyorsun. Çok güç. Şimdi galiba İzmir'e gideceğim. Zincirli Hürriyet orada çıkacak." (Orhan Veli, 2014:39-40)

Nahit Hanım'ın göndereceği mektuplar için farklı adresler kullanır Orhan Veli. Sarıyer'deki Büyükdere Caddesi, bunlardan biridir; başka bir gün İskele Karşısı 77, adresi oluverir ya da Sabahattin Eyuboğlu'nun Emek Apartmanı'ndaki evi. İlk mektupların birindeyse Ölmez Eserler Kitabevi'ne yazmasını ister, "en emini" diyerek.

Orhan Veli başlıklı yazısında, Ölmez Eserler Kitabevi'nden de söz eden Recep Bilginer, şairle ilkin burada karşılaştıklarını belirtir. Orhan Veli, Vatan'da çalışan ve her gün öğleye kadar kitabevinde bulunan Agop Arad'ın eski dostudur; kitabevi, Nahit Hanım'ın şaire gönderdiği bazı mektuplar için posta kutusu görevi görmektedir. "Onu son kez Büyükada vapur iskelesinde gördüm. Yanında Nahit Hanım vardı. Ben vapurdan inerken, onlar parmaklığın ötesinden vapura biniyorlardı, selamlaştık." diye yazar Bilginer.

"Bir keresinde, 1947 yılında olacak, Ölmez Eserler Kitabevi'nde karşılaştığımızda cebinden, katlanmış beyaz bir kâğıt çıkardı. İçinde, kendi el yazısıyla yazılmış bir şiir vardı. 'Yeni bitirdiğim bir şiir' dedi." Orhan Veli'nin hemen orada okuduğu şiir, Hürriyete Doğru'dur (Bilginer, 1982:87). Orhan Veli'nin, bu şiiri, 2 Ekim 1947 tarihli mektubuna iliştirdiği göz önüne alınacak olursa, Recep Bilginer'in gördüğü "katlanmış beyaz" kâğıdın, Nahit Hanım'a gönderilmek üzere cepte taşındığı düşünülebilir ki bu da vapura binen bir çiftten daha romantiktir kanımca.

"Nahit Hanım'ı ilk kez Ankara'da, Orhan Veli'nin yanında" gördüğünü söyleyen Ahmet Oktay'ın o günlerden hatırladığı, "sarı saçları omuzlarında, güzel bir kadın"dır (Oktay, 1991:95). Cemal Süreya'nın deyişiyle "Cumhuriyet dönemi küçük burjuva duyarlığının anası"dır Nahit Hanım (Cemal Süreya, 2013:286). Cahit Külebi, geceleri genellikle onun evinde toplandıklarını, bu toplantıların da "ciddi şiir toplantıları" olduğunu belirtir: "Genellikle Orhan Veli, Cahit Sıtkı, Necati Cumalı, Siyasal Bilgileri yeni bitiren, sonra doktora için gittiği Fransa'da ressam olan Mübin, İktisat Öğrenimini yeni bitirmiş Ekrem ve ben. Ara sıra Sabahattin Eyüboğlu'nun, Ataç'ın, Melih Cevdet Anday'ın, Yunus Kâzım Köni'nin, Dora ve Erol Güneylerin de katıldıkları olurdu. Ama, toplantıların lideri, hiç kimseye belli etmeden Orhan Veli'ydi." (Külebi, y. t. y.:66-67)

Edebiyatla, sanatla dopdolu bu evin konuklarından olan Erol Güney'in bir de baldızı vardır ya, Orhan Veli'ye ilham veren kadınlardan biridir o da. Sereserpe başta olmak üzere şairin pek çok şiirinde katkısı olduğu bilinen Bella (Eskenazi) ile Nahit Hanım arasında geçen ve Nahit Hanım'ın mutlak zaferiyle sonuçlanan bir olayı Ümit Bayazoğlu anlatır: "... bir partide Nahit Hanım, masmavi gözlerini hışımla Bella'nın gözlerine dikerek ve elindeki çatalı tehditkâr bir tavırla yüzüne karşı sallayarak, 'Sana onu kaptırmam!' demiş. Bella'nın o zaman gözü korkmuş da biraz geri durmuş. Söylentiler o kadar artmış ki, nihayet Nahit Hanım Edirne'ye tayin edilerek Ankara'dan uzaklaştırılmış." (Bayazoğlu, 2013:137)

Nahit Hanım'ın, bilgisayar ekranında görünüp parmağını uzatarak "bu Bella mevzuunu kapatınız, rica ederim" demesi de benim fantezim olurdu; mektuplar yayımlanmamış olsaydı. Mektuplar, bu aşkın anılışında başka isimler düşünmeyi engelleyecek bir içerikle yüklü çünkü.

Orhan Veli'yi, "Saadetin nerede olduğunu bilmiyormuşum. Kastettiğin

insanlardan hiçbirini görmedim. Görmeye de teşebbüs etmedim" (s. 28); "Erol'un anlattıklarına yine kendine göre manalar vermişsin. Bu halini bir türlü anlayamıyorum. Büyükdere'ye giderken yanımda kimler varmış?" (s. 56) cinsinden açıklamalar yapmak zorunda bırakacak ölçüde kıskançlıkların yaşandığını da mektuplardan anlıyoruz; sitemler, alınganlıklar, güven tazelemeler, bir aşkın muhtemel serzenişleri... Orhan Veli de Nahit Hanım'ın kocası Halil Vedat Bey'i gördüğü bir rüyasını anlatır sözgelimi; başkasının yanında çok içmesinden hoşlanmadığını belli eder; hele hele Paris'e gitmesini hiç istemez.

Orhan Veli'yle Nahit Hanım'ın yaşadıklarında hüzün ve keder yoktur yalnızca. Fahir Aksoy, Kürdün Meyhanesi adlı kitabında, şairin Atatürk anıtındaki çelenklerden birini alarak Nahit Hanım'a götürüşünü aktarır mesela: O akşam davetlisi oldukları Nahit Hanım, şairden çiçek getirmesini istediği için meyhane çıkışı Ankara'nın tek çiçekçisi Sabuncakis'e uğramışlar; çiçekçinin kapalı olmasına üzülen Orhan Veli'nin aklına gelen fikir, Atatürk anıtına konmuş çelenklerden birini alıp götürmek olmuştur: "Zile bastık. Nahit Hanım'ın 70 yaşındaki annesi, ömründe her kapıyı açtığında insanla karşılaşmış, çiçek duvarını görünce 'Ay Nahit!.. Nahit!..' diye seslendi. Baygınlık geçirdiği anlaşılıyordu. (...) Neden sonra çelenk aralandı ve Nahit Hanım göründü: Orhan'a dönerek, 'Bu ne rezelet Orhan böyle? Şimdi al bunu götür hemen! Sen içeri gel Fahir!' Ben, 'Efendim biz iki kişi zor getirdik, o tek başına götüremez,' dedimse de, 'Cezasını çeksin!' diye yanıtladı." (Aksoy, 2000:138)

Orhan Veli 15 Temmuz 1947 tarihli mektubunda, Nahit Hanım'a ilgisinin on yıldır sürdüğünü dile getirir: "Seni ne kadar seviyormuşum. Ne kadar sana bağlı imişim, her şeyim ne kadar senden ibaretmiş meğer. On seneden beri senin için adeta deli olduğum zamanlar oldu. Bütün bunlara rağmen seni sevmek için bu on senelik zaman ne kadar azmış, şimdi anlıyorum." (Orhan Veli, 2014:65) Bu tarihe, ölümüne dek geçen süreyi de eklersek şairin 13 yılının -araya başka gönül maceraları girse de- en çok Nahit Hanım'la geçtiği söylenebilir. Hem ne diyordu Cemal Süreya, 1988 tarihli bir yazısında:

"Nedense Orhan Veli'nin, ölümünden sonra müsveddesi diş fırçasına sarılı bir kâğıtta bulunan tamamlanmamış 'Aşk Resmigeçidi' adlı şiiri, bende her zaman Nahit Hanım'ın yüzünü çağrıştırmıştır:

'Ona bağlandığım kadar
Hiçbirine bağlanmadım.
Sade kadın değil, insan
Ne kibarlık budalası,
Ne malda mülkte gözü var.
Hür olsak der,
Eşit olsak der.
İnsanları sevmesini de bilir
Yaşamayı sevdiği kadar.' " (Cemal Süreya, 2013:287)

Turgay Anar'ın deyişiyle; "sanatçıları ve şairleri koruyan tavrı, modern anlamdaki 'sanatkâr hamiliği' kavramına güzel bir örnek" oluşturan "Nahit Hanım'ın

özellikle Orhan Veli ile olan yakınlığı, ona kol kanat germesi, şairin hayata tutunmasını ve eser vermesini kolaylaştıran bir etken olarak da düşünülebilir." (Anar, 2012:196)

Orhan Veli'nin Nahit Hanım'a yazdığı mektuplara gelince... Aşkı, özlemi, ayrı kalmanın hüznünü barındıran mektuplar, 40'lı yıllardan günümüze taşınan bir "belge" niteliğinde; çok okunan, çok sevilen bir şairin iç dünyasıyla kucaklaşmamızı sağlıyor. Kuşağının tanık olduğu, bizimse ancak okuduğumuz kadarıyla bildiğimiz bir aşkın niteliğini gözler önüne seriyor.

Kaynakça:

AKSOY, Fahir (2000). Kürdün Meyhanesi, 2. Basım, Can Yayınları, İstanbul.
ANAR, Turgay (2012). Mekândan Taşan Edebiyat / "Yeni Türk Edebiyatında Edebiyat Mahfilleri", Kapı Yayınları, İstanbul.
BAYAZOĞLU, Ümit (2013). Hatırda Kalmaz Satırda Kalır, Aras Yayıncılık, İstanbul.
BİLGİNER, Recep (1982). "Orhan Veli", Yazko Edebiyat, S. 25.
Cemal Süreya (2013). 99 Yüz, 4. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
KÜLEBİ, Cahit (y.t.y.). İçi Sevda Dolu Yolculuk, Başak Yayınları, Ankara.
Ahmet Oktay (1991). Gizli Çekmece, Yılmaz Yayınları, İstanbul.
ONARAN, Mustafa Şerif (2000). "Nahit Hanım", Varlık, S. 2000/11-1118.
ORAL, Zeynep (1980). "Can yoldaşı, gönüldaşı, esin kaynağı, sonuna kadar arkadaşı Nahit Hanım, Orhan Veli Kanık'ı Anlatıyor", Milliyet Sanat Dergisi, Yeni Dizi 11.
ORAL, Zeynep (2007). O Güzel İnsanlar, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul.
Orhan Veli (1984). Bütün Şiirleri (Derleyen Asım Bezirci), 22. Basım, Can Yayınları, İstanbul.
Orhan Veli (2014). Yalnız Seni Arıyorum / Nahit Hanım'a Mektuplar, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
ÖZSOY, M. Şerif (2002). Kanık'sadığım Biri Orhan Veli, 2. Baskı, Ayna Yayınevi, İstanbul.